ประโยค ป.ธ. ๓
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

แปล โดยพยัญชนะ

๑. เอวํ มหานุภาโว เสฏฐี สตฺถา กิร อาคโตติ สุตฺวา สตฺถุ ปจฺจุคฺคมนํ กริสฺสามีติ นิกฺขมนฺโต อนฺตรามคฺเค ติตฺถิเย ทิสฺวา เตหิ กสฺมา ตฺวํ คหปติ กิริยวาโท สมาโน อกิริยวาทสฺส สมณสฺส โคตมสฺส สนฺติกํ คจฺฉสีติ นิวาริยมาโนปิ เตสํ วจนํ อนาทิยิตฺวา ว คนฺตฺวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ ฯ อถสฺส สตฺถา อนุปุพฺพึกถํ กเถสิ ฯ โส เทสนาวสาเน โสตาปตฺติผลํ ปตฺวา สตฺถุ ติตฺถิเยหิ อวณฺณํ วตฺวา อตฺตโน นิวาริตภาวํ อาโรเจสิ ฯ อถ นํ สตฺถา คหปติ อิเม สตฺตา นาม มหนฺตปิ อตฺตโน โทสํ น ปสฺสนฺติ อวิชฺชมานมฺปิ ปเรสํ โทสํ วิชฺชมานกํ กตฺวา ตตฺถ ตตฺถ ภุสํ วิย โอปุนนฺตีติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

สุทสฺสํ วชฺชมญฺเญสํ อตฺตโน ปน ทุทฺทสํ
ปเรสํ หิ โส วชฺชานิ โอปุนาติ ยถา ภุสํ
อตฺตโน ปน ฉาเทติ กลิ ว กิตวา สโฐติ ฯ

ตตฺถ สุทสฺสนฺติ ปรสฺส อณุมตฺตมฺปิ วชฺชํ ขลิตํ สุทสฺสํ สุเขเนว ปสฺสิตุ สกฺกา อตฺตโน ปน อติมหนฺตมฺปิ ทุทฺทสํ ฯ ปเรสนฺติ เตเนว การเณน โส ปุคฺคโล สงฺฆมชฺฌาทีสุ ปเรสํ วชฺชานิ อุจฺจฏฺฐาเน ฐตฺวา ภุสํ โอปุนนฺโต วิย โอปุนาติ ฯ กลิ ว กิตวา สโฐติ เอตฺถ สกุเณสุ อปรชฺฌนวเสน อตฺตภาโว กลิ นาม สาขาภงฺคาทิกํ ปฏิจฺฉาทนํ กิตวา นาม สากุณิโก สโฐ นาม ฯ ยถา สกุณลุทฺทโก สกุเณ คเหตฺวา มาเรตุกาโม กิตวาย อตฺตภาวํ ปฏิจฺฉาเทติ เอวํ อตฺตโน วชฺชํ ฉาเทตีติ อตฺโถ ฯ (ธมฺมปทฏฺฐกถาย สตฺตโม ภาโค/หน้า ๓๖ - ๓๗)

แปล โดยอรรถ

๒. ตสฺส กิร หตฺถปาทกุกฺกุจฺจนฺนาม นาโหสิ กายวิชมฺภนรหิโต สนฺตอตฺตภาโว อโหสิ ฯ โส กิร สีหโยนิยา อาคโต ฯ สีหา กิร เอกทิวสํ โคจรํ คเหตฺวา รชตสุวณฺณมณิปวาฬคุหานํ อญฺญตรํ ปวิสิตฺวา มโนสิลาหริตาลจุณฺณเณสุ สตฺตาหํ นิปชฺชิตฺวา สตฺตเม ทิวเส อุฏฺฐาย นิปนฺนฏฺฐานํ โอโลเกตฺวา สเจ นงฺคุฏฺฐสฺส วา กณฺณานํ วา ปาทานํ วา จลิตตฺตา มโนสิลาหริตาลจุณฺณานิ วิปฺปกิณฺณตฺตา ปสฺสนฺติ น เต อิทํ ชาติยา วา โคตฺตสฺส วา ปฏิรูปนฺติ ปุน สตฺตาหํ นิราหารา นิปชฺชนฺติ จุณฺณานิ ปน วิปฺปกิณฺณภาเว อสติ อิทํ เต ชาติโคตฺตานิ อนุจฺฉวิกนฺติ อาสยา นิกฺขมิตฺวา วิชมฺภิตฺวา ทิสา อนุวิโลเกตฺวา ติกฺขตฺตุ สีหนาทํ นทิตฺวา โคจราย ปกฺกมนฺติ เอวรูปาย สีหโยนิยา อาคโต อยํ ภิกฺขุ ฯ ตสฺส กายสมาจารํ ทิสฺวา ภิกฺขู สตฺถุ อาโรเจสุ ‘‘น โน ภนฺเต สนฺตกายตฺเถรสทิโส ภิกฺขุ ทิฏฺฐปุพฺโพ อิมสฺส หิ นิสินฺนฏฺฐาเน หตฺถจลนํ วา ปาทจลนํ วา กายวิชมฺภิตา วา นตฺถีติ ฯ ตํ สุตฺวา สตฺถา ภิกฺขเว ภิกฺขุนา นาม สนฺตกายตฺเถเรนวิย กายาทีหิ อุปสนฺเตเนว ภวิตพฺพนฺติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

สนฺตกาโย สนฺตวาโจ สนฺตมโน สุสมาหิโต
วนฺตโลกามิโส ภิกฺขุ อุปสนฺโตติ วุจฺจตีติ ฯ

(ธมฺมปทฏฺฐกถาย อฏฺฐโม ภาโค/หน้า ๗๘ - ๗๙)

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
แปล มคธเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อ.เศรษฐี ผู้มีอานุภาพมากอย่างนี้ ฟังแล้วว่า ได้ยินว่า อ.พระศาสดา เสด็จมาแล้ว ดังนี้ คิดแล้วว่า อ.เรา จักกระทำ ซึ่งการต้อนรับ ซึ่งพระศาสดา ดังนี้ ออกไปอยู่ เห็นแล้ว ซึ่งเดียรถีย์ ท. ในระหว่างแห่งหนทาง แม้อันเดียรถีย์ ท. เหล่านั้น ห้ามอยู่ว่า ดูก่อนคฤหบดี อ.ท่าน เป็นกิริยวาท(ผู้กล่าวซึ่งกรรมอันบุคคลกระทำแล้วว่าเป็นอันกระทำ) เป็นอยู่ จะไปสู่สำนัก ของพระสมณะ ผู้โคดม ผู้เป็นอกิริยวาทะ (ผู้กล่าวซึ่งกรรมอันบุคคลกระทำแล้วว่าไม่เป็นอันกระทำ) เพราะเหตุไร ดังนี้ ไม่เอื้อเฟื้อแล้วเทียว ซึ่งคำ ของเดียรถีย์ ท. เหล่านั้น ไปแล้ว ถวายบังคมแล้ว ซึ่งพระศาสดา นั่งแล้ว ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ ครั้งนั้น อ.พระศาสดา ตรัสแล้ว ซึ่งอนุปุพพิกถา (วาจาเป็นเครื่องกล่าวโดยลำดับ) แก่เศรษฐีนั้น ฯ อ.เศรษฐีนั้น บรรลุแล้ว ซึ่งโสดาปัตติผล ในกาลเป็นที่สุดลงแห่งเทศนา กราบทูลแล้ว ซึ่งความที่แห่งตนเป็นผู้อันเดียรถีย์ ท. กล่าวซึ่งโทษ มิใช่คุณอันบุคคลพึงพรรณนา แล้วจึงห้ามแล้ว แก่พระศาสดาฯ รั้งนั้น อ.พระศาสดา ตรัสแล้วว่า ดูก่อนคฤหบดี ชื่อ อ.สัตว์ ท. เหล่านี้ ย่อมไม่เห็น ซึ่งโทษ ของตน แม้ใหญ่ ย่อมโปรยลง ซึ่งโทษ ของชน ท. เหล่าอื่น แม้ไม่มีอยู่ กระทำให้มีอยู่ ราวกะ อ.บุคคล ผู้โปรยลงอยู่ ซึ่งแกลบ ในที่นั้น ๆ ดังนี้ กะเศรษฐีนั้น ตรัสแล้ว ซึ่งพระคาถานี้ ว่า

> อ.โทษ ของชน ท. เหล่าอื่น เป็นโทษอันบุคคลเห็น
> ได้โดยง่าย ย่อมเป็น ส่วนว่า อ.โทษ ของตนเป็น
> โทษอันบุคคลเห็นได้โดยยาก ย่อมเป็น เพราะว่า
> อ.บุคคลนั้น ย่อมโปรยลง ซึ่งโทษ ท. ของชน ท.
> เหล่าอื่น ราวกะ อ.บุคคล ผู้โปรยลงอยู่ ซึ่งแกลบ
> แต่ว่า อ.บุคคลนั้น ย่อมปกปิด ซึ่งโทษของตน
> เพียงดัง อ.นายพรานนก ปิดอยู่ ซึ่งอัตภาพด้วยวัตถุ
> เป็นเครื่องปกปิด ดังนี้ ฯ

อ.อรรถว่า อ.โทษ คือว่า อ.ความพลั้งพลาด แม้มีประมาณน้อย ของบุคคลอื่น เป็นโทษอันบุคคลเห็นได้โดยง่าย คือว่า เป็นโทษอันบุคคลอาจ เพื่ออันเห็นได้ โดยง่ายนั้นเทียว ย่อมเป็นส่วนว่า อ.โทษ ของตน แม้ใหญ่ยิ่ง เป็นโทษอันบุคคลเห็นได้โดยยาก ย่อมเป็น ดังนี้ แห่ง - ในบท ท. เหล่านั้นหนา บทว่า **สุทสฺสํ** ดังนี้เป็นต้น ฯ อ.อรรถว่า เพราะเหตุนั้น นั่นเทียว อ.บุคคลนั้น ย่อมโปรยลง ซึ่งโทษ ท. ของชน ท. เหล่าอื่น ในที่ ท. มีท่ามกลางแห่งสงฆ์เป็นต้น ราวกะ อ.บุคคล ผู้ยืนอยู่ในที่สูง แล้วจึงโปรยลงอยู่ ซึ่งแกลบ (ราวกะ ยืนอยู่บนที่สูงแล้วจึงโปรยลงอยู่ซึ่งแกลบ) ดังนี้ แห่งบทว่า **ปเรสํ หิ** ดังนี้เป็นต้น ฯ อ.อัตภาพ ชื่อว่า **กลิ** ด้วยสามารถแห่งความผิด ในนก ท. อ.วัตถุเป็นเครื่องปกปิด มีรุกขาวัยวะอันบุคคลพึงหักคือกิ่งไม้เป็นต้น ชื่อว่า **กิตวา** อ.บุคคล ผู้ฆ่าซึ่งนกเป็นอยู่ ชื่อว่า สโจ ในบาทแห่งพระคาถานี้ว่า **กลึ ว กิตวา สโจ**[๑] ดังนี้ ฯ อ.อธิบายว่า อ.นายพรานนก เป็นผู้ใคร่ เพื่ออันจับซึ่งนก ท. แล้วยังนก ท. ให้ตาย เป็น ย่อมปกปิด ซึ่งอัตภาพ ด้วยวัตถุเป็นเครื่องปกปิด ฉันใด อ.บุคคล ย่อมปกปิด ซึ่งโทษ ของตน ฉันนั้น (อันบัณฑิตพึงทราบ) ดังนี้ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. ดังได้สดับมา ชื่อว่าความคะนองมือและเท้า มิได้มี แก่พระเถระ ผู้มีกายสงบนั้น ฯ ท่านได้เป็นผู้เว้นจากการบิดกาย เป็นผู้มีอัตภาพสงบ ฯ ได้ยินว่า พระเถระนั้นมาจากกำเนิดราชสีห์ ฯ นัยว่า ราชสีห์ทั้งหลาย ถือเอาการเที่ยวหาอาหารในวันหนึ่งแล้ว จึงเข้าไปยังถ้ำเงิน ถ้ำทอง ถ้ำแก้วมณี และถ้ำแก้วประพาฬ ถ้ำใดถ้ำหนึ่ง นอนตลอด ๗ วัน บนจุรณ์มโนศิลาและหรดาล วันที่ ๗ ลุกขึ้นแล้ว ตรวจดูที่นอนแล้ว ถ้าเห็นว่าจุรณ์มโนศิลาและหรดาลกระจาย เพราะหาง หู หรือเท้า เคลื่อนไหว คิดว่า การทำเช่นนี้ไม่สมควรแก่ชาติหรือโคตรของเจ้า แล้วนอนอดอาหารไปอีก ๗ วัน แต่เมื่อไม่มีความที่จุรณ์ทั้งหลายกระจาย จึงคิดว่า การทำเช่นนี้คู่ควรแก่ชาติและโคตรของเจ้า ดังนี้แล้ว ก็ออกจากที่อาศัย บิดกายเหลียวดูทิศทั้งหลายบันลือสีหนาท ๓ ครั้ง แล้วหลีกไปเพื่อหากิน ภิกษุนี้ มาจากกำเนิดราชสีห์เห็นปานนี้ ฯ พวกภิกษุเห็นมรรยาททางกายของท่านแล้ว กราบทูลพระบรมศาสดาว่า พระเจ้าข้า ภิกษุเช่นกับพระสันตกายเถระ

---

[๑] บาทพระคาถาว่า กลึว กิตวา สโจติ จะใช้ วินิจฉโย ปณฺฑิเตน เวทิตพฺโพ ก็ได้ ฯ

พวกข้าพระองค์มิเคยเห็น เพราะว่า การเคลื่อนไหวมือการเคลื่อนไหวเท้า หรือการบิดกาย ของพระเถระนี้ ในที่พระเถระนี้นั่งแล้ว ย่อมไม่มี ฯ สมเด็จพระบรมศาสดา ทรงสดับคำกราบทูล นั้นแล้ว ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย ธรรมดาภิกษุพึงเป็นผู้สงบทางทวารทั้งหลายมีกายทวารเป็นต้น เสมอไป ดุจสันตกายเถระฉะนั้น ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

ภิกษุผู้มีกายสงบ มีวาจาสงบ มีใจสงบผู้มีจิตตั้งมั่นดีแล้ว
ผู้คายโลกามิสแล้ว เราเรียกว่า ผู้มีกายสงบระงับ ดังนี้ ฯ

พระเทพวิมลโมลี จิตฺตคุตฺโต วัดสุทัศนเทพวราราม เฉลย.
สนามหลวงแผนกบาลี ตรวจแก้.